

IES DE SANTA COLOMA DE FARNERS

***Projecte de Convivència i
Mediació Escolar***

**Convocatòria de concurs públic per a la selecció de projectes
d'innovació educativa duts a terme per centres educatius
públics i privats concertats**

Abril de 2006

Projecte de Convivència i Mediació Escolar

IES de Santa Coloma de Farners

En el marc de l'ordre EDC/102/2006, de 9 de març, de convocatòria de concurs públic per a la selecció de projectes d'innovació educativa duts a terme per centres educatius públics i privats concertats, l'IES de Santa Coloma de Farners presenta aquest projecte d'innovació en la temàtica de convivència i mediació escolar.

Aquest projecte que s'iniciarà el curs 2006-07 i tindrà una durada de tres anys s'emmarca en el projecte global del centre, i compta amb l'aprovació per unanimitat del Claustre i del Consell Escolar.

Contingut del projecte:

1. Dades del centre
2. Títol i breu síntesi del projecte
3. Justificació del projecte
4. Descripció del projecte
5. Previsió de despeses vinculades al projecte

Continguts del projecte d'innovació

1. Dades del centre

Nom del centre: IES DE SANTA COLOMA DE FARNERS

Codi de centre: 17005376

Adreça: AV. SALVADOR ESPRIU S/N

Telèfon: 972 - 84.21.05

Fax: 972 – 84.09.08

Adreça electrònica: b7005376@xtec.net

Nom de la persona responsable del projecte: Ignasi Català

Adreça electrònica de la persona responsable del projecte: icatala@xtec.cat

2. Títol i breu síntesi del projecte:

Títol: Projecte de convivència i mediació escolar a l'IES de Santa Coloma de Farners

Síntesi: Amb aquest projecte es pretén mantenir i millorar el clima de la convivència en el centre a través de la implicació dels alumnes, els pares i mares, el personal no docent i el professorat; la formació i l'assessorament; i la promoció de la mediació en la gestió de conflictes.
També es vol consolidar una línia pedagògica de centre en el tractament integral de la convivència des de tots els àmbits d'actuació.

3. Justificació del projecte: motivació, experiències prèvies, vinculació a la realitat del centre

A l'IES de Santa Coloma de Farners des de fa uns quants anys, el professorat ha manifestat la necessitat de definir un marc d'actuacions organitzatives i pedagògiques al voltant del tema de la convivència per tal d'intentar donar solucions a les diferents problemàtiques conductuals detectades de manera majoritària en els alumnes de l'ESO.

L'ESO comporta l'obligatorietat de l'escolarització de tots els alumnes dels 12 als 16 anys d'edat, i aquest fet implica necessàriament dissenyar una estratègia a seguir en l'enfocament de la convivència. El plantejament a nivell de centre requereix definir per a les intervencions convivencials: QUÈ ?, COM ?, QUAN ? i QUI LES COORDINA ?

Al llarg dels darrers anys, hem estat conscients que per afrontar les situacions de caire convivencial calen aportacions constructives i imaginatives. Així, per a la detecció dels casos,

per a l'estudi dels conflictes, per a l'anàlisi d'actituds racistes i d'actituds de menyspreu a les persones, per a la formulació de propostes en els equips docents i per arribar a consensuar acords que defineixen la línia de centre, entre molts dels aspectes a considerar, cal la implicació des de tots els àmbits educatius del centre.

L'equip directiu, els departaments didàctics, els equips docents, l'equip d'orientació, la comissió d'atenció a la diversitat, la comissió de convivència i el Consell Escolar del centre, hem participat de forma coherent en el disseny i la formulació d'estratègies (la discussió pedagògica), en el seguiment d'aquestes (l'anàlisi) i en la seva valoració (l'avaluació).

Amb la premissa compartida i acceptada que és responsabilitat de tots i totes contribuir a mantenir un clima de convivència estable i afavoridor de les relacions entre les persones per tal d'assegurar el respecte i intentar assolir les finalitats educatives que perseguim, a l'IES de Santa Coloma de Farners hem concretat des del curs 2001-02 un pla anual d'intervenció per a la convivència en el centre anomenat *Aprendre a conviure*, inclòs a la programació anual de cada curs escolar des d'aleshores, a través del qual hem adoptat les diferents mesures organitzatives que practiquem.

Per altra banda, el nostre institut està participant del programa de mediació de conflictes. Concretament el curs 2003-04 un nombre important de persones (professors, alumnes, mares i pares i personal d'administració i serveis) va rebre la formació inicial de mediació per als centres que la volien endegar.

Des del curs 2004-05 i fins a l'actualitat s'ha posat en funcionament el servei de mediació escolar i s'ha donat a conèixer (alumnes, pares i mares, professorat i PAS) aquesta eina per a la resolució de conflictes a partir del diàleg i del consens. La mediació s'està practicant en combinació amb tot un conjunt de mesures organitzatives que promouen la millora de la convivència mitjançant l'adquisició d'habilitats socials, l'acció tutorial, la coordinació de diferents recursos interns i externs, ...

Per altra banda, el centre ha procurat un assessorament en temes de mediació. A l'inici del curs 2004-05 i del curs 2005-06 s'han portat a terme dues activitats de formació d'educació per la pau adreçades al professorat del centre i impartides pel Sr. Paco Cascón de 10 i 30 hores respectivament.

4. Descripció del projecte

a. Objectius

L'objectiu de referència que emmarca tot el projecte i engloba el conjunt de les mesures organitzatives que s'estan desenvolupant és el de la millora individual i col·lectiva de la convivència en tots els àmbits educatius del centre.

En particular, els objectius que ens fixem per assolir a partir del desenvolupament d'aquest projecte són els següents:

1. Mantenir i millorar el clima de la convivència en el centre a través de la implicació dels alumnes, els pares i mares, el personal no docent i el professorat; la formació i l'assessorament; i la promoció de la mediació en la gestió de conflictes.
2. Consolidar una línia pedagògica de centre en el tractament integral de la convivència des de tots els àmbits d'actuació.

b. Aspectes que estan en funcionament i que es desenvoluparan

La idea que fonamenta l'organització del centre pel que fa a la convivència és que per aconseguir una bona convivència és necessari un bon tractament de la diversitat i sobre tot un ampli consens de centre.

L'opció de centre per atendre la diversitat es basa actualment en els següents aspectes: una organització flexible i oberta, l'heterogeneïtat dels grups-classe, un plantejament de la convivència no només limitat a la disciplina i el desenvolupament d'estratègies per a la integració de totes les persones.

Pel que fa a l'**organització en el centre**, hem cregut necessari el desenvolupament de recursos des del propi centre. Així, invertim en hores d'atenció individualitzada de les psicopedagogues i d'intervenció de l'EAP; es promou la participació simultània de dos professors en algunes hores de classe de les àrees instrumentals del primer cicle; organitzem les àrees instrumentals al segon cicle en base a agrupaments flexibles; dediquem hores per al tractament de la diversitat en l'aula taller, l'aula d'acollida; i també reforcem l'atenció als alumnes amb necessitats educatives específiques de tipus psicològic en la unitat de suport a l'educació especial (USEE). La Comissió d'atenció a la diversitat (CAD) valora de manera individual cada alumne/a i fa l'assignació a l'aula taller, l'aula d'acollida i la USEE escoltat l'equip docent. Totes aquestes mesures es combinen amb les intervencions pedagògiques des de la tutoria i des de els equips docents.

Per altra banda, l'**heterogeneïtat** dels grups està present al llarg de tota l'etapa de l'ensenyament obligatori. Els grups-classe s'organitzen a 1r d'ESO en base a les opcions de la matrícula (idioma i religió/ensenyaments alternatius) i tenint molt en compte les informacions que arriben des de primària i a través de l'EAP, per tal d'intentar equilibrar el nombre de necessitats educatives específiques i el tipus, el nombre de nois i noies, ... Aquests criteris són els que els tutors/es tenen en consideració si durant l'etapa cal modificar la composició dels grups-classe. Per acord del claustre, només a les hores de classe de català, castellà i matemàtiques (àrees instrumentals) de 3r i 4t d'ESO, l'heterogeneïtat dels grups-classe s'abandona i deixa pas als agrupaments flexibles (reforç, consolidació i ampliació)

El tractament de la convivència que desenvolupem respon a un **plantejament global** en el qual no n'hi ha prou amb l'aplicació de mesures correctores o sancions (les mesures administratives) quan es produeixen conductes contràries o greument perjudicials a les normes de convivència del centre, sinó que procurem dissenyar mesures preventives en el propi centre. En aquest sentit es treballa des dels equips docents per intentar permeabilitzar estratègies entre equips docents de diferents nivells de l'ESO; per facilitar l'ajuda mútua entre el professorat sobre temes de resolució de conflictes; per promoure l'establiment de criteris d'actuació comuns en el professorat d'un mateix equip docent i a nivell d'etapa; per promoure la formació i l'assessorament dels professors i professores, especialment en el cas dels tutors i tutores. Però també es molt important que els alumnes i els pares se'n sentin participants en la prevenció: cal posar en comú amb els alumnes els temes convivencials a les tutories i convé mantenir informats els pares del seguiment personal i acadèmic del seu fill/a.

El nostre model de convivència és un model pensat per a **la integració de totes les persones** i per tant no exclou cap persona o col·lectiu per una o altra condició (social, econòmica, psicològica, religiosa o de qualsevol altra índole). Pretenem que les persones que vivim a l'institut ens puguem relacionar amb cordialitat, i amb un sentit de corresponsabilitat per mantenir el clima de convivència del centre. És per això que a l'ESO desenvolupem dins el pla d'acció tutorial temes relacionats amb les habilitats socials, les dinàmiques de grup, les assemblees de classe i les competències socials.

En aquest sentit, l'acció tutorial en el nostre centre es vol plantejar com una tasca que no sigui exclusiva del tutor/a del grup sinó que sigui compartida per tots els professors/es de l'equip docent. El conjunt de professors/es de cada equip docent acorda amb els tutors/es qüestions a

nivell d'hàbits i d'estratègies per a un alumne/a en particular i per a tot el grup si és necessari. D'altra banda, algunes de les intervencions esmentades en el paràgraf anterior estan integrades en el currículum.

c. Els eixos vertebradors de la convivència en el nostre centre

A l'IES de Santa Coloma de Farners plantegem la convivència a través de quatre eixos: **l'acció tutorial, la coordinació pedagògica, la comissió de convivència i el servei de mediació**. Intentem que el desenvolupament d'aquestes vies estigui equilibrat, sense que això resti efectivitat a cada una d'elles. Alhora es pretén ressaltar la importància de l'educació per a la prevenció de conductes contràries a les normes de convivència del centre.

I. L'acció tutorial

Les intervencions que desenvolupa el tutor/a es basen en el diàleg i en el pacte amb els alumnes, els professors/es de l'equip docent i amb els pares i mares. Pretenem a través d'aquesta estratègia que l'establiment d'aquests acords reforci el compromís de tots i totes en temes de caire convivencial.

Així pel que fa a les sessions de tutoria setmanals dels grups-classe, aquestes esdevenen assemblees en les quals el tutor/a fa amb els alumnes el tractament de les incidències dels dies anteriors. S'intenta que els mateixos alumnes arribin a fer propostes per solucionar els conflictes entre companys/es i/o entre professors/es, i també que aquestes propostes es revisin. Per exemple s'analitzen els problemes de relació dins el grup provocades per qüestions personals (menyspreu, enfrontaments, discriminacions, problemes familiars, ...), per diferències de coneixement (habilitats cognitives, hàbits d'estudi, capacitat d'organització,...) En els transcurso de la tutoria sovint posem en pràctica algunes dinàmiques de grup per facilitar el coneixement entre els companys, per exterioritzar sentiments i per intentar corregir determinades actituds i comportament envers els altres.

Paral·lelament a les intervencions que cada tutor/a realitza en el grup-classe que tutoritza, els equips docents es reuneixen cada setmana convocats pel coordinador/a de nivell amb un ordre del dia establert per treballar en la detecció de les necessitats educatives individuals i col·lectives, la prioritització d'un tipus de continguts (habilitats socials) amb determinats alumnes, l'adopció de mesures com la reubicació d'alumnes en altres classes o l'"esponjament" dels horaris de determinats alumnes, la permeabilització d'estratègies entre el professorat, i l'establiment de propostes correctores que s'adreçaran a la comissió de convivència.

La intervenció tutorial que realitza el tutor o la tutora amb els pares i mares es realitza a través de les entrevistes que tenen lloc al llarg del curs i que s'estableixen amb la freqüència que estima el tutor/a en funció de les necessitats de cada alumne/a. Aquesta tasca es reforça a través de les reunions general de mares i pares de principi de curs.

II. La coordinació pedagògica

El Coordinador pedagògic és una figura clau en el tractament de la diversitat i per tant en l'enfocament de la convivència que fa el centre. Aquesta persona coordina les reunions de la Comissió d'Atenció a la Diversitat (CAD) integrada per les dues psicopedagogues de l'equip d'orientació, la professional de l'EAP i una psicopedagoga de la unitat de suport a l'educació especial (USEE). Mensualment, la CAD convoca els educadors socials per compartir informació sobre alumnes amb situacions sociocultural desfavorides (entorn familiar i social). També amb aquesta freqüència i amb un estil semblant es conviden a la CAD els pediatres dels ambulatoris de Santa Coloma de Farners, Sils i Riudarenes.

En el nostre centre, el coordinador pedagògic a més d'estar vinculat directament a la CAD i l'equip d'orientació també ho està amb totes aquelles persones implicades en el tractament dels alumnes: els coordinadors de nivell amb qui manté una reunió setmanal, els equips docents i els

tutors, el tutor de l'aula taller, la tutora de l'aula d'acollida, la tutora de la USEE, la coordinadora d'activitats i serveis, el coordinador lingüístic, les professionals de l'EAP, l'assessor LIC, el fisioterapeuta, la logopeda, els tutors de les UEC a les quals assisteixen alguns alumnes del centre derivats, els responsables de l'escola d'adults de i altres centres de formació (reglada i no reglada), els educadors i els assistents socials dels municipis dels nostres alumnes, els pediatres del CAP de Santa Coloma de Farners i l'equip del CSMIJ (centre de salut mental per a la infància i la joventut), alguns representants d'altres institucions (l'APA, els ajuntaments, la policia local, els mossos d'esquadra, el centre obert de Santa Coloma de Farners).

L'institut col·labora amb les institucions municipals abans esmentades de manera fluida en temes d'interès comú (consum de substàncies drogodependents, salut pública, convivència ciutadana) a través de l'anomenada Xarxa de Salut Municipal.

III. La comissió de convivència

La tercera via que està oberta en el nostre centre per al tractament de la convivència és la Comissió de Convivència del Consell Escolar. Aquesta comissió analitza els conflictes convivencials esdevinguts en qualsevol àmbit educatiu (aules, passadissos, pati, biblioteca, bar, menjador, transport, sortides escolars) i estableix les mesures correctores (mesures administratives) a les anomenades conductes contràries a les normes de convivència del centre. Les seves intervencions estan regulades per la Normativa de Règim Intern (NRI) i pel Decret de Drets i Deures.

IV. La mediació entre iguals

La mediació suposa una alternativa a la resolució de conflictes basada en el diàleg, la cooperació i la responsabilitat. Es tracta de comprendre el conflicte i intervenir-hi promovent la seva transformació, la seva resolució i la prevenció, tot aplicant algunes estratègies i alguns mètodes. A través de la mediació, es vol aconseguir el desenvolupament d'habilitats personals per fer front als conflictes comuns de la vida quotidiana. Aquesta és la component més significativa que com a centre educatiu pretenem aconseguir. La mediació intenta prevenir manifestacions violentes i estableix la reconciliació entre les persones com a forma de reparació dels danys personals per tant contribueix a mantenir un bon clima de relacions entre les persones. La mediació no es pot aplicar a qualsevol conflicte.

A l'IES de Santa Coloma de Farners, considerem que la mediació contribueix de manera molt important a la formació integral de l'alumnat en la mesura que l'alumne/a aprèn a escoltar de manera activa (escoltar per comprendre), a pensar de manera reflexiva, a implicar-se en la millora del seu propi entorn, a expressar els seus sentiments (educació emocional) i a defensar els drets de les persones (justícia social). Així doncs, la mediació representa una aportació a la cultura del diàleg, el consens i la convivència.

El conflicte és inherent a la vida i sempre que sorgeix existeix entre les dues parts del conflicte un desequilibri "de poder". Restablir l'equilibri resol el conflicte, però sovint les persones en conflicte no volen trobar solucions (ja els està bé la situació), no saben trobar solucions (manca d'habilitats) o no troben solucions que els satisfacin (manca de cooperació).

Cal tenir en compte que davant un conflicte existeixen diferents maneres d'afrontar-lo atenent els diferents comportaments i personalitats: la forma inhibida (la persona tracta d'evitar el conflicte), la forma immadura (la persona planteja la estratègia de la indefensió i reclamarà ajuda), la forma agressiva (la persona reacciona amb violència i intentarà perjudicar l'altra part amb ajuda fins i tot del grup que li és solidari), i la forma assertiva (la persona intenta defensar-se a partir de les seves capacitats).

La mediació proporciona les habilitats a les parts en conflicte per tal que aquestes persones amb les seves pròpies capacitats puguin resoldre el conflicte i a més recuperin la seguretat en si

mateixes i augmentin la seva autoestima i la seva capacitat per afrontar situacions d'aquesta índole en el futur. **Tot això converteix la mediació en un aprenentatge significatiu i un tractament, a més de ser una eina de prevenció.**

A l'IES de Santa Coloma de Farners, dins el pla d'acció tutorial preveiem treballar a les tutories de 2n d'ESO alguns aprenentatges per a la mediació mitjançant la creació del grup: presentació, coneixement, confiança, comunicació, cooperació, ... D'altra banda, per fer extensiva la formació en mediació s'estudiaran fórmules organitzatives com un CV trimestral a 2n d'ESO, la impartició d'un curs de formació específic per a alumnes impartit en horari no-lectiu per professors/es del centre, ...

Els objectius que es pretenen aconseguir mitjançant la mediació són:

- Gestionar els conflictes entre els alumnes pels propis alumnes,
- Formar en habilitats i estratègies per solucionar conflictes
- Fomentar un clima socioafectiu per tal que cada persona pugui desenvolupar les **competències socials** per relacionar-se saludablement (empatia, assertivitat, autocontrol de les emocions, comunicació eficaç, escolta activa, negociació i pactes)
- Prevenir qualsevol forma de violència
- Prevenir i reconduir conductes agressives, inhibides i immadures
- Desenvolupar en els alumnes la seva autonomia personal

La metodologia que es preveu desenvolupar en els propers cursos al voltant de la mediació és la següent:

1. Treball de tutoria: publicitat, motivació i sensibilització,
2. Formació d'alumnes mediadors i mediadores,
3. Difusió del projecte: famílies, nou professorat, alumnat de recent incorporació,
4. Treball cooperatiu i de rol,
5. Ús dels mètodes de resolució de conflictes,
6. Aprenentatges en competències socials,
7. Recollida de dades i anàlisi de resultats.

d. Integració del projecte de convivència i mediació escolar en el currículum

Tots els alumnes de l'ESO segons el nivell educatiu que cursen realitzen en el seu currículum alguns aprenentatges de tipus convivencial que són diversos i complementaris al llarg de l'etapa. En concret,

ESO	Aprenentatges convivencials integrats dins el currículum de l'etapa obligatòria
1r	Un crèdit variable de Provenció (1h /setmanal durant tot el curs) que és impartit pel tutor o tutora del grup classe, i el que es posen en pràctica estratègies per a la gestió de conflictes. Un CV de Competències socials (1h /setmanal anual) impartit per les psicopedagogues del centre, i en el qual a partir del programa de José Segura es treballen, amb una ràtio de 15 alumnes, els avantatges, els inconvenients i els dubtes de qualsevol acte o actuació, les habilitats cognitives, els valors morals i les habilitats socials.
2n	Tallers d'autoestima impartits per especialistes (psicòlegs i pedagogs) recomanats pel Consell Comarcal de La Selva o pel Programa Salut i escola. Una formació voluntària en mediació de conflictes que s'imparteix durant un trimestre per un professor o una professora vinculat al servei de mediació. Sessions de formació a través de les tutories sobre el bullying a càrrec del Sr. Jordi Cullell, assessor LIC, i del Sr. Jesús Mercader, interlocutor dels Mossos. Sessions d'intercanvi d'experiències sobre el bullying amb alguns alumnes de 2n de batxillerat.

3r	Un segon crèdit variable de Competències socials (1h /setmanal durant tot el curs) impartit per les psicopedagogues del centre. Tallers d'activitats sobre hàbits de consum de substàncies que generen drogodependència, en col·laboració amb els especialistes de la Fundació Teresa Ferrer de Girona (1h /setmanal durant un trimestre)
4t	Tallers sobre educació sexual, a càrrec d'especialistes recomanats pel Consell Comarcal de La Selva o bé a través pel Programa Salut i escola

Anualment, des de la coordinació d'activitats i serveis i conjuntament amb els equips docents, també es programen a cada nivell alguns tallers o xerrades destinats a l'educació personal de l'alumne/a en temes com l'autoestima, la sexualitat, el bullying, els maltractaments i el tabaquisme entre d'altres.

Aquests continguts convivencials esmentats es preveuen mantenir-los i si és possible ampliar-los.

e. Col·lectius que hi participen:

Els col·lectius que hi participen en aquest projecte són principalment l'alumnat i el professorat, però també tenen un paper important i destacat el pares i les mares, el personal no docent del centre, i algunes institucions públiques (Ajuntament, Consell Comarcal de La Selva, centres d'atenció primària, assistents socials, policia local, Mossos...)

f. Alumnat participant (cicles, nivells, grups, etc)

L'alumnat que participa d'aquest projecte està format pel conjunt dels alumnes que estan matriculats en el nostre centre a l'ESO, els cicles formatius i el batxillerat.

g. Temporització de les actuacions a dur a terme en projecte

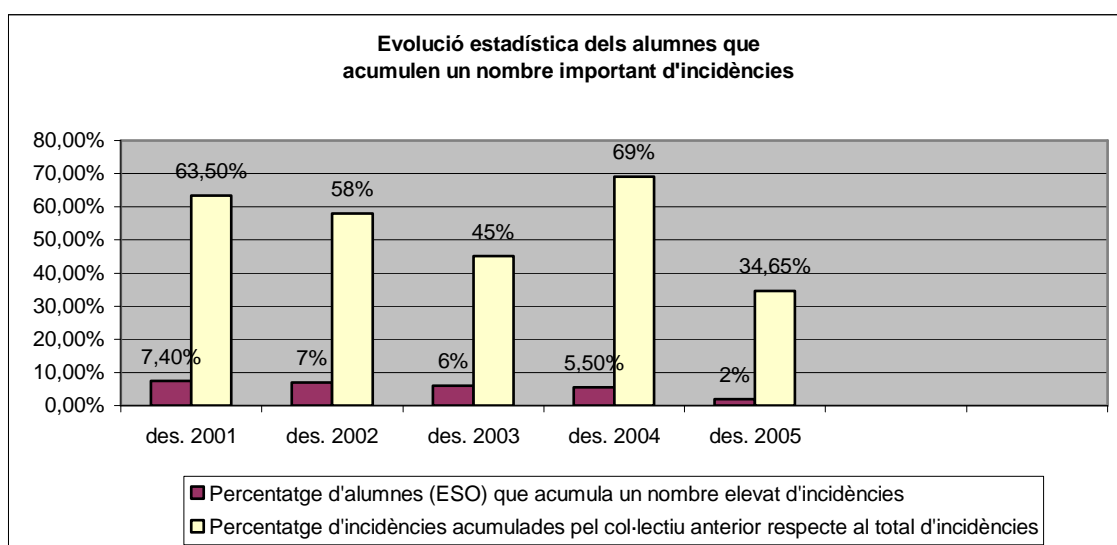
Curs	Actuacions previstes
Curs 2006-07	Desenvolupament de les activitats indicades en l'apartat d) del projecte. Difusió del servei de mediació Formació a nivell de centre sobre la mediació adreçada al professorat, alumnes PAS, pares i mares.(aproximadament 10 hores) Consolidació del servei de mediació Continuació del projecte de participació de l'alumnat Impartició d'algun CV de mediació a 2n d'ESO Incorporació dins el PAT de 2n d'ESO d'aprenentatges sobre la convivència
Curs 2007-08	El mateix desenvolupament que el curs 2006-07 i en funció del resultats obtinguts en el primer any d'aplicació del projecte, amb la valoració prèvia del Claustre i del Consell Escolar, s'intentarà desenvolupar a més del que ja s'hagi iniciat una o altra proposta organitzativa del següent ventall: <ul style="list-style-type: none"> • desenvolupament del professor/a d'àmbit, • el reforç del tutor de grup-clase amb la figura del professor/a col·laborador, • altres
Curs 2008-09	Consolidar tot el procés i introduir en el projecte les millores que es consideren convenientes a partir de l'anàlisi dels resultats obtinguts.

h. Criteris i indicadors d'avaluació

Els criteris que es tindran en compte per valorar l'evolució del projecte són qualitius a partir de les valoracions del professorat, l'alumnat i les seves famílies, i quantitius.

El criteri quantitatiu que s'està utilitzant i s'utilitzarà per determinar el progrés del projecte serà la mesura de les incidències esdevingudes al llarg de cada trimestre. Així, l'indicador d'avaluació a partir del qual es mesurarà l'evolució de la millora de la convivència en el centre és l'evolució estadística comparada entre les incidències acumulades durant el primer trimestre de cada curs escolar i l'anterior.

Els resultats del tractament de la convivència en el nostre centre evolucionen de manera favorable en quant al percentatge d'alumnes de l'ESO que acumula un nombre significatiu d'incidències ja que ha disminuït en els darrers cinc anys, i igualment segueix una tendència decreixent el nombre d'incidències que acumulen aquests alumnes.

Considerarem que els resultats del projecte són satisfactoris si comparativament el clima de convivència que reflecteix l'evolució estadística mostra una tendència similar o millor que la dels dos darrers anys. També es tindrà en compte el grau de satisfacció entre els alumnat i les seves famílies, el personal docent i no docent en l'àmbit de les relacions personals.

5. Previsió de despeses vinculades al projecte

El pressupost previst per al desenvolupament d'aquest projecte contempla una despesa per un valor aproximat de 1000 € en concepte de material didàctic fungible (llibres de consulta, elaboració de tríptics, CD's,...), la realització de tallers, xerrades adreçades a l'alumnat ...

Santa Coloma de Farners, 25 d'abril de 2006